

kırmızı renkteki çizgiler” anlamındaki **kuzahanın** çoğulu olduğu kaydedilmektedir. Bundan dolayı Arapça’da gök kuşağına “kavsu kuzah” denilir. Ancak kuzah, kötülükleri güzel göstermesinden dolayı şeytana verilen adlardan biri olduğu için bu adlandırmanın câiz olmadığına dair rivayetler de bulunmaktadır. Kuzahın bulutlardan sorumlu meleğin, eski fırtına ilâhının veya Acem sultanlarından birinin adı olduğunu söyleyenler de vardır.

İslâmî literatürde Kuzah, Müzdelife’de bir tepenin adı olarak önem taşır. Araplar’ın gök kuşağını ilk defa bu tepenin üzerinde iken gördükleri rivayet edildiğinden bu adla adlandırılan tepe, hac menâsikinin eda edildiği yerlerden biri olan Müzdelife bölgesinde özel bir öneme sahiptir. Câhiliye döneminde bütün Arap kabileleri Arafat’ta vakfe yaparken Hums diye anılan Kureyş ve müttefiki kabileler Harem sınırı içinde yer alan Müzdelife’de Kuzah tepesinde vakfeye dururlardı. Çünkü Kureyş kabilesi diğerlerinden ayrı olarak kendini Allah’ın Haremi’nin ehli kabul ediyor, Harem dışında vakfe yapmak istemiyordu (Kurtubî, II, 428; Nevevî, *Şerhu Müslim*, VIII, 181, 195). İslâm’dan sonra hacın rûknü olan vakfe Arafat’ta yapılır olmuştur. Haccin vâciblerinden sayılan Müzdelife vakfesine sünnete uygun olarak imkân nisbetinde bu tepenin veya civarının seçilmesi tavsiye edilmektedir. Fakihlere göre Arafat için Cebelirahme ne ise Müzdelife için de Kuzah tepesi odur. Hz. Ali, Resûl-i Ekrem’in Kuzah tepesinde vakfe yaptığını ve, “İşte Kuzah, burası vakfe yeridir; bütün Müzdelife de vakfe yeridir” dediğini nakletmektedir (*Müsned*, I, 75, 81, 157; Ebû Dâvûd, “Menâsik”, 64; Tirmizî, “Hac”, 54).

Abdullah b. Ömer’den gelen bir rivayete göre, “Arafat’tan kalabalıklar halinde dalga dalga indiğinizde Meş’ar-i Harâm’da Allah’ı anın” meâlindeki âyette (el-Bakara 2/198) geçen Meş’ar-i Harâm Kuzah tepesidir. Fukahadan birçoğu da bu görüşü benimsemiştir. Tefsir, hadis ve siyer âlimlerinin çoğunluğu ise Meş’ar-i Harâm’la Müzdelife’nin tamamının kastedildiğini söyler. Bu tepe üzerinde, mümkün olmadığı takdirde ise civarında vakfeye durmanın daha faziletli olduğunda görüş birliği bulunmaktadır.

İbnü’s-Salâh, zamanla hac imamının vakfe yerinin Müzdelife’nin ortasında inşa edilen mescide taşındığını belirtmiştir. Nevevî bu durumda bazılarının göre sünnetin ihlâl edilmiş olacağını, zira, “Hacci-

nızı benim gibi yapın” diyen Hz. Peygamber’in (*Müsned*, III, 318, 366; Nesâî, “Menâsik”, 220) Kuzah tepesinde vakfeye durduğunu, ancak sahih kabul ettiği ikinci görüşe göre bir ihlâl söz konusu olmayacağını, çünkü Resûlullah’ın Müzdelife’nin tamamının vakfe yeri olduğunu söylediğini kaydetmektedir.

Kuzah tepesinde Mîkade denilen, bazı kaynaklara göre silindir, bazılarının göre ise kare biçiminde bir kule inşa edilmiştir. Ezrakî bu kulenin çevresinin 24, yüksekliğinin 12 arşın olduğunu belirtir. İçinde 25 basamak vardır. Câhiliye döneminde bunun üstünde odun ateşiyle aydınlatma sağlanırken Abbâsî Halifesi Hârûnürreşid zamanında mumlar, daha sonra büyük fitilli kandiller yakılmıştır. Bu sebeple Kuzah tepesi Mîkade olarak da anılmıştır (ayrıca bk. MEŞ’AR-I HARÂM; MÜZDELİFE).

BİBLİYOGRAFYA :

Lisânü’l-‘Arab, “kzh” md.; Firûzâbâdi, *el-Kâmûsü’l-muhtâ*, “kzh” md.; *Müsned*, I, 75, 81, 157; III, 318, 366; Ebû Dâvûd, “Menâsik”, 64; Tirmizî, “Hac”, 54; Nesâî, “Menâsik”, 220; Ezrakî, *Ahbâru Mekke* (Melhas), II, 186, 187, 190-192; Fâkihî, *Ahbâru Mekke* (nşr. Abdülmelik b. Abdullah), Mekke 1407/1986, IV, 319-324; İbn Kudâme, *el-Muğnî* (nşr. Abdullah b. Abdülmuhsin et-Türkî – M. el-Hulv), Kahire 1419/1999, V, 282-283; Yâkût, *Mu‘cemü’l-büldân* (Cündî), IV, 387-388; İbnü’l-Esir, *en-Nihâye*, IV, 57-58; İbn Nuceym, *el-Bahrü’r-râik*, Beyrut 1403, II, 368; Kurtubî, *el-Câmi‘*, II, 428; Nevevî, *Şerhu Müslim*, VIII, 181, 189, 195; a.mlf., *el-Mecmû‘* (nşr. Muhammed Necîb el-Mutî), Cidde, ts. (Mektebetü’l-irşâd), VIII, 148, 157-158; İbnü’l-Hümâm, *Fethu’l-kâdir*, II, 478; Süyûtî, *ed-Dürü’l-mensûr*, Beyrut 1414/1993, I, 539-540; İbn Âbidîn, *Reddü’l-muhtâr* (Kahire), II, 508; Elmalılı, *Hak Dinî*, II, 723; Fr. Buhl, “Müzdelife”, *IA*, VIII, 869.

 SALİM ÖĞÜT

KUZAY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ

Kıbrıs adasında
Türk toplumu tarafından
1983’te kurulan devlet.

Sınırları 1974 Kıbrıs Barış Harekâtı sonrasında ortaya çıkan Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti (KKTC) adanın % 36’sını kapsayan kuzey bölümünde yer alır. Yüzölçümü 3355 km², nüfusu 200.000 (1997), nüfus yoğunluğu km² başına altmış kişi, para birimi Türk lirası, başşehri Lefkoşe’dir (42.493). Diğer önemli şehir ve kasabaları Gazimagosa (31.286), Girne (15.160), Güzelyurt (19.355) ve İskele’dir (5246; coğrafi durumu ve 1974 öncesi tarihi için bk. KIBRIS).

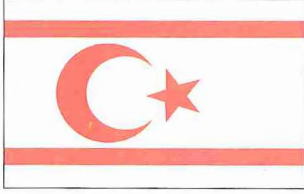
Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti’nin ilânı, 1974 Kıbrıs Barış Harekâtı’nın ardından adanın siyasî durumuyla ilgili olarak yapılan görüşmelerin bir sonucudur. Türk tarafının 13 Şubat 1975’te ilân ettiği Kıbrıs Türk Federe Devleti’nin yapısı adada federal bir çözüme gidileceği var sayımı üzerine kurulmuştur. Bu sebeple kuruluş bildirgesinde, nihai amacın iki bölgeyi bir federasyon çerçevesinde Kıbrıs Rum toplumuyla birleştirmek olduğu belirtilmişti. Aynı amaç doğrultusunda Kıbrıs Türk Federe Devleti Başkanı Rauf Raif Denktaş’ın 1977’de Rum lideri Makarios, ardından 1979’da onun yerine geçen Kiprianu ile yaptığı toplantılarda Kıbrıs’ta iki kesimli, iki toplumlu federasyon kurulması için ilke anlaşmasına varıldı. Fakat Rumlar, bu iki anlaşmanın gereğini yerine getirmeyerek siyasî eşitliğe dayalı iki kesimli federasyon çözümüne devamlı karşı çıktılar ve bunu yine milletlerarası platformlara taşıdılar. Birleşmiş Milletler’e başvurarak Kıbrıs’ın tamamında sadece Rumlar’ın hâkim olacağı bir düzenleme yapılması ve bunun baskı ile Türkler’e kabul ettirilmesi için uğraşır çözümlerini tıkadılar.

Federasyon kapısının kapandığını, çözüm ümitlerinin ortadan kalktığını gören Türk tarafı, federe devlet şeklindeki yapısını bağımsız ve özgür bir devlet statüsüne çevirme gereğini duydu. Adada federasyona dayalı bir devlet düzeni bulunmadığına ve böyle bir devletin kurulması ümidi de kalmadığına göre Kıbrıs Türk Federe Devleti boşlukta kalmış, anlamını yitirmiş bulunuyordu. Bu sebeple 15 Kasım 1983’te federe devlet statüsü terkedilerek bağımsız, özgür Kıbrıs Türk Cumhuriyeti ilân edildi.

Kıbrıs Türk Federe Devleti Meclisi, 15 Kasım 1983 günü Kuzey Kıbrıs Türk Cum-

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti

Resmî adı	: Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti
Başşehir	: Lefkoşe
Yüzölçümü	: 3355 km²
Nüfusu	: 200.000 (1997)
Resmî dini	: Anayasasına göre resmî dini yok
Resmî dili	: Türkçe
Para birimi	: Türk Lirası

huriyeti'ni ilân ederken aldığı kararda Kıbrıs Türk halkının ırk, millî menşe, din ve dil gibi farklılara dayalı olarak insanlar arasında ayırım gözetilmesini, her türlü sömürgeciliği, ırkçılığı, baskı ve tahakkümü reddettiğini; Kıbrıs'ta, Doğu Akdeniz'de, Ortadoğu'da ve dünyada tam bir barış ve istikrarın, özgürlüğün, insan haklarının hâkim olmasını istediğini; Kıbrıs'taki iki halkın millî benliklerini koruyarak kendi kesimlerinde huzur ve güven içinde yaşamaya ve kendilerini yönetmeye hakları olduğuna inandığını; iki halkın aralarındaki sorunları eşit düzeyde müzakerelerle barışçı, âdil ve kalıcı bir çözüme ulaştırmasının mümkün ve zorunlu olduğu görüşüne sınıksız bağlı bulunduğunu belirtmiştir. Bağımsızlık bildirgesinde Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin Birleşmiş Milletler ilkelerine, 1960 kuruluş, garanti ve ittifak antlaşmalarına bağlı kalacağı, Doğu Akdeniz'de barışın, istikrarın ve dengelerin korunmasını daima ön planda tutacağı, hiçbir askerî bloka katılmayacağı, Kuzey Kıbrıs'ı dünyada, Akdeniz ve yakın bölgelerde barışın hüküm sürmesine hizmet edecek bağımsız, bağlantısız bir barış ve huzur bölgesi olarak tutmaya azimli ve kararlı olduğu dünyaya duyuruldu.

Kıbrıs müslüman Türk toplumu 1979'da İslâm Konferansı Teşkilâtı'na gözlemci olarak kabul edilmiştir. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ni devlet olarak tanıyan ilk ülke Türkiye Cumhuriyeti olmuştur. Pakistan ve Bengladeş'in tanıma kararını

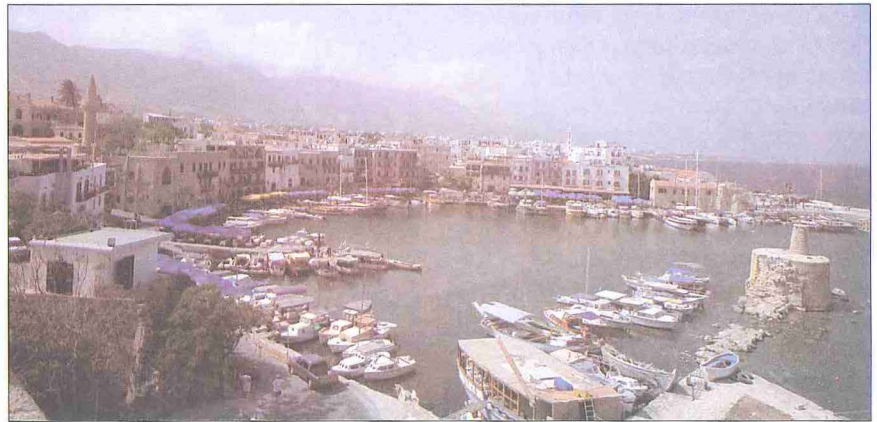
Amerika Birleşik Devletleri ve Batılı büyük güçler engellemiş, Rum - Yunan girişimleri sonucunda Amerika Birleşik Devletleri, İngiltere ve diğer dâimî üyelerinin desteğiyle Güvenlik Konseyi'nden Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin tanınması aleyhinde bir karar çıkarılmıştır. Bu karara rağmen Türkiye ile Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti arasında 17 Nisan 1984'te karşılıklı olarak büyükelçi teâfisi yapılmış, diplomatik ilişkiler resmen başlatılmıştır. Kıbrıs Türk halkı ve liderliği kendi bağımsız, özgür devletine kavuşmakla beraber yine de adada iki ayrı devlete dayalı bir federal veya konfederal uzlaşmaya varılması kapılarını açık bıraktı. Cumhurbaşkanı Denktaş'ın girişimleriyle Birleşmiş Milletler genel sekreterlerinin gözetiminde iki kesimin uzlaşmasını sağlayacak yoğun arayışlar ve görüşmeler başlatıldı. Kıbrıs Türk ve Rum liderleri arasında yıllarca devam eden görüşmeler, Kıbrıs Türkleri'nin üniter bir Rum Devleti içinde azınlık konumuna indirgenmek istenmesi dolayısıyla sonuçsuz kaldı. 1990 yılında, Rum yönetiminin 1960 antlaşmaları ile anayasasına ve milletlerarası hukuka aykırı olarak Avrupa Birliği'ne bütün Kıbrıs adına tek yanlı olarak üyelik başvurusunda bulunması çözüm ve uzlaşma uğraşlarının önünü daha da tıkadı. Nitekim 1960 Garanti Antlaşması, Türkiye ve Yunanistan'ın birlikte üye olmadıkları herhangi bir siyasî veya ekonomik kuruluşa Kıbrıs Cumhuriyeti'nin üye olamayacağını belirtiyordu. Ayrıca 1960 Kıbrıs Cumhuriyeti anayasası Kıbrıs Cumhuriyeti'nin dışişleri, savunma ve güvenlik konularında Türk olan cumhurbaşkan yar-

dımıcısına veto hakkı tanımaktaydı. Avrupa Birliği komisyonu yasal yönlerini dikkate almadan veya incelemeyen Kıbrıs Rum yönetiminin bu yasa dışı hareketine olumlu yaklaştı. Avrupa Birliği bu tutumu sonucunda, Rum tarafıyla üyelik müzakerelerini başlatmak ve hatta üyeliğin gerçekleştirileceği yönünde beyanatlar vermek suretiyle Kıbrıs'ta iki ayrı yönetimin, iki ayrı devletin uzlaşmasını âdetâ imkânsız hale getirdi.

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin devlet yapısı Avrupa demokrasilerine uygun ilkelerle serbest halk iradesine dayalı parlamenter sisteme göre oluşturuldu. Yetmiş kişilik kurucu meclisin hazırladığı Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti anayasası 5 Mayıs 1985'te halkın onayına sunulup kabul edildi. Ardından 9 Haziran 1985'te cumhurbaşkanlığı seçimi yapılarak Rauf Denktaş Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin ilk cumhurbaşkanı oldu. 23 Haziran'da yapılan genel seçimlere yedi siyasî parti katıldı ve seçilen elli milletvekili ilk cumhuriyet parlamentosunu oluşturdu. 1986'da yapılan yerel seçimler de demokratik kurallar içinde gerçekleşti.

Anayasaya göre cumhurbaşkanı devletin başıdır ve her beş yılda bir halk tarafından seçilir. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti anayasasının esas ilkeleri insan hak ve özgürlükleri, hukukun üstünlüğü, kişilerle toplumun huzuru ve refahı temelinde dayandırılmış olup Atatürk ilkelerine bağlı kalmayı hedeflemiştir. Anayasanın birinci maddesinde Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin laik bir devlet, ikinci maddesinde ise resmî dilinin Türkçe olduğu belirtilir. Elli milletvekilinden oluşan Cumhu-

Cirne Limanı'ndan bir görünüşü

Kuzey
Kıbrıs
Türk
Cumhuriyeti
Cumhurbaşkanı
Rauf Raif
Denktaş

riyet Meclisi seçimleri beş yılda bir, yerel yönetim organlarının seçimleri ise dört yılda bir yapılır. Anayasa mahkemesi, yüce divan, yargıtay ve yüksek idare mahkemesi görevlerini yapan Kıbrıs Türk Yüksek Mahkemesi bir başkanla yedi üyeden oluşur. Başkan ve dört üye anayasa mahkemesi görevini, başkan ve iki üye veya sadece üç üye yüksek idare mahkemesi görevini yapar. Yargıtayın görev ve yetkilerini de Kıbrıs Türk Yüksek Mahkemesi yerine getirir (daha geniş bilgi için bk. ANAYASA [Kuzey Kıbrıs]).

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti ekonomisi küçük ada ekonomilerinin özelliklerini taşır. Rum yönetiminin Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ne uyguladığı ekonomik ambargo ve 1994 tarihli Avrupa Birliği Adalet Divanı kararı ile tarımsal ürünlerini Avrupa'ya satmak imkânından yoksun bırakılmıştır. 2000 yılı itibarıyla gayri sâfi millî hâsıla tutarı yaklaşık 680 trilyon Türk lirası idi. Büyüme hızı 2000 yılı için % 5,3 olarak belirlenmişti. Millî gelir 963,9 milyon Amerika Birleşik Devletleri doları, enflasyon % 55,3 oranındaydı. Son beş yıl zarfında gayri sâfi millî hâsıla içinde en büyük pay kamu hizmetlerine ayrılmıştır. Bunu ticaret, turizm, ulaştırma ve haberleşme sektörleriyle tarım ve sanayi izlemektedir.

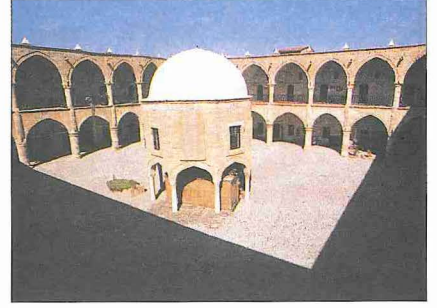
Üretimde, ihracatta ve millî gelirin dağılımında en büyük sektör tarım sektörü olup tarım ülkenin sosyoekonomik yapısında önemli bir yer tutmaktadır. Ülke nüfusunun yaklaşık % 60'ı kırsal bölgelerde yerleşmiş olup toplam çalışan nüfusun % 25'i tarım sektöründe istihdam edilmektedir. Önemli tarım ürünleri, tahıl (arpa, buğday, nohut, fasulye), patates, karpuz, harup, zeytin, üzüm, narenciye ve Kıbrıs'a özgü peynir olan hellimdir. Hayvancılık da ülkenin ihtiyacını karşılayacak düzeydedir.

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde sanayi faaliyetleri hafif sanayi dalında, özel-

likle de gıda alanında gelişmiştir. Sanayi ürünleri gıda, içki, tütün, dokuma, giyim, ayakkabı, mobilya, kâğıt ve ilaçtır. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti ekonomisinin bir ada ekonomisi özelliklerini taşıması, doğal kaynaklarının yetersizliği ve adanın nisbeten az yağış alması sebebiyle üretim ve tüketim dışa bağımlıdır. İhracatın ithalâtı karşılama oranı % 15-30 arasında değişmektedir. İthalâtta tüketim malları ağırlıktadır. İthalât ve ihracatın yapıldığı ülkelerin başında Türkiye, Avrupa Topluluğu ülkelerinden Birleşik Krallık ve Almanya, EFTA ülkeleri, Japonya ve Amerika Birleşik Devletleri gelmektedir. Başlıca ihraç malları narenciye, patates, işlenmiş tarım ürünleri, gıda ve konfeksiyonudur. Başlıca ithal malları ise makine ve mekanik cihazlar, gıda sanayii ürünleri, bitkisel ürünler, mineral maddeler, kimyasal sanayi ürünleridir. 2001 verilerine göre ithalât tutarı 272 milyon dolar, ihracat tutarı ise 34,6 milyon dolardır.

Turizm sektörü Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti ekonomisinin lokomotifidir. Sektör 1990 yılına kadar önemli gelişmeler göstermiş, 1990'da ülkeye gelen turist sayısı 300.810 kişiye, turizm gelirleri de 224,8 milyon dolara yükselmiştir. 1990 yılı sonlarında başlayıp 1991 içerisinde etkisini gösteren iç ve dış olumsuzluklar sebebiyle turizm gelirlerinde önemli düşüşler olmuştur. Turizmin canlandırılması için alınan önlemler olumlu sonuçlar vermeye başlamıştır. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ne gelen turist sayısı % 21,5, turizm gelirleri ise % 14 oranında artmıştır.

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin en önemli deniz ulaşım kapıları Gazimagosa Limanı ile Girne Turizm Limanı'dır. Gazi-

Lefkoşa'daki Büyük Han'ın avlusundan bir görünüş (restorasyondan sonra)

magosa dış ticaret limanı olup burada bir de serbest liman bölgesi bulunmaktadır. Türkiye ile düzenli deniz ulaşımı Mersin-Gazimagosa, Taşucu-Girne ve Alanya-Girne hatlarında yapılmaktadır. Ercan ve Geçitkale havaalanları Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ni dış dünyaya bağlar.

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde nüfusun 113.540'ı (% 56,6) şehirlerde, 87.047'si (% 43,4) köylerde yaşamaktadır. Yıllık nüfus artışı % 1,1'dir. Nüfusun % 99'unu Türkler oluşturur.

2001-2002 öğretim yılı verilerine göre Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti genelinde ilköğretime bağlı seksen yedi ilköğretim okul, orta öğretime bağlı olarak da otuz okul vardır. Yüksek öğretim kurumları ise Atatürk Öğretmen Akademisi, Doğu Akdeniz Üniversitesi, Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi, Girne Amerikan Üniversitesi, Yakınoğu Üniversitesi, Lefke Avrupa Üniversitesi ve Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi'dir.

Gazimagosa'dan bir görünüş

BİBLİYOGRAFYA :

Rauf R. Denктаş, *The Cyprus Triangle*, New York 1990; Peter-Jürgen Albrecht, *North Cyprus*, London 1994; Sabahattin İsmail, *150 Soruda Kıbrıs Sorunu*, İstanbul 1998; Z. Stavrinos, *The Cyprus Conflict*, Lefkoşa 1999; Ahmet C. Gazioğlu, *Two Equal and Sovereign Peoples*, Lefkoşa 1999; a.m.f., *Kıbrıs'ta Türkler (1570-1878)*, Lefkoşa 2001; KKTC Başbakanlık Devlet Planlama Örgütü, *KKTC 15 Aralık Genel Nüfus Sayımı, Nüfusun Sosyal ve Ekonomik Nitelikleri* (1999); *Dünden Bugüne Kıbrıs Meselesi* (Tarih ve Tabiat Vakfı Yayını), İstanbul 2001; İrfan Kaya Ülger – Ertan Efeğil, *AB ve KIBRIS: Bugünü ve Geleceği*, İstanbul 2002; KKTC Başbakanlık Devlet Planlama Örgütü 2002 Geçiş Yılı Programı; KKTC Başbakanlık Devlet Planlama Örgütü İzleme ve Koordinasyon Dairesi, *KKTC İstatistik Yıllığı 2000* (2002); KKTC Başbakanlık Devlet Planlama Örgütü İzleme ve Koordinasyon Dairesi, *KKTC Ekonomik ve Sosyal Göstergeler 2000* (2002).

AHMET C. GAZIOĞLU

KÜAYBE bint SA'D

(كعبية بنت سعد)

Küaybe bint Sa'd (Sa'id)
b. Utbe el-Eslemiyeye
(ö. 7/628'den sonra)

Hekimlik yapan kadın sahâbî.

Eslem kabilesine mensuptur. Bu kabilenin Hz. Peygamber'in hicreti sırasında İslâm'a girdiği ve hicret kervanına yardımcı oldukları rivayet edilmektedir. 2 yılının Ramazan ayında (Mart 624) cereyan eden Bedir Savaşı'ndan önce Resûl-i Ekrem'in antlaşma yaptığı kabileler arasında Eslem de vardı. Bu durumda Küaybe'nin Hz. Peygamber'in hicreti esnasında müslüman olduğu söylenebilir.

Resûl-i Ekrem devrinde kadınların savaşlara katıldıkları ve sağlık hizmetleri başta olmak üzere savaş sırasında önemli hizmetler yürüttükleri bilinmektedir. Yaralı ve hastaları tedavi konusunda maharetli olduğu rivayet edilen Küaybe'nin Hendek Savaşı sırasında okla kolundan yaralanan Evs kabilesi reisi Sa'd b. Muâz'ı tedavi ettiği, kardeşi Rufeyde'nin de bu konuda bilgili olduğu kaydedilmektedir (Abdülhay el-Kettânî, II, 211, 335).

Vâkıdî, Küaybe'nin Hayber Gazvesi'ne katıldığını ve Hz. Peygamber'in ona ganimetten erkeklere verilen miktar kadar pay verdiğini belirtir (*el-Meğâzî*, II, 685-686). Onun aynı zamanda Resûlullah'ın mescidi içinde bulunan bir çadırda yaralıları ve diğer hastaları tedavi ettiği nakledilmektedir.

Küaybe'nin kimsesiz, zayıf ve bakıma muhtaç kimseleri koruyup gözettiği, Mescid-i Nebevî'nin temizlik ve düzeniyle de ilgilendiği rivayet edilmektedir. Ayrıca kaynaklardaki bilgilerden, onun mescidde unutulan veya kaybedilen eşyaları muhafaza edip daha sonra bunları sahiplerine iade ettiği anlaşılmaktadır.

BİBLİYOGRAFYA :

Müsned, VI, 56; İbn İshak, *es-Sîre*, s. 119, 122; Vâkıdî, *el-Meğâzî*, II, 510, 525, 526, 685-686; İbn Hişâm, *es-Sîre*, III, 250; İbn Sa'd, *eş-Şabâkât*, VIII, 291; İbn Habîb, *el-Muhabber*, s. 111, 411; İbnü'l-Esir, *Üsdü'l-gâbe* (Ben-nâ), VII, 110, 111, 252; İbn Hacer, *el-İşâbe*, IV, 296; Kehhâle, *A'lâmü'n-nisâ*, Dimaşk 1378/1959, IV, 245-246; Abdülhay el-Kettânî, *et-Terâtibü'l-idâriyye* (Özel), II, 211, 335; Rıza Savaş, *Hz. Muhammed Devrinde Kadın*, İstanbul 1992, s. 226, 241, 244, 245.

RIZA SAVAŞ

KÜBREVIYYE

(كبروية)

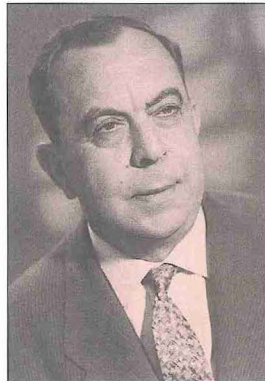
Necmeddîn-i Kübrâ'ya
(ö. 618/1221)
nisbet edilen bir tarikat
(bk. NECMEDDİN-İ KÜBRÂ).

KÜÇÜK, Mustafa Fazıl

(1906-1984)

Kıbrıslı Türk siyaset ve devlet adamı.

Lefkoşe'de doğdu ve ilkokulu orada okudu. Lefkoşe'de başladığı orta öğrenimini İstanbul Kabataş Lisesi'nde tamamladı. İstanbul, Paris ve Lozan üniversitelerinde tıp tahsili gördü. 1938'de Kıbrıs'a döndükten sonra *Söz ve Masum Millet* gazetelerinde Kıbrıs Türkü'nün sorunlarını dile getiren yazılar yazmaya başladı. Özellikle Türk toplumunun yegâne lisesi olan Türk Lisesi'nin İngiliz müdürlerce yönetilmesine karşı çetin bir mücadele verdi. 1942 yılında *Söz*'ün

Mustafa
Fazıl Küçük

İngilizler tarafından kapatılması üzerine *Halkın Sesi* gazetesini yayımlamaya başladı. Toplum meselelerini İngiliz sömürge yönetimine karşı etkili bir şekilde savunduğu için mücadeleci kişiliğiyle kısa sürede Kıbrıs Türkleri'nin benimsediği ve ümit bağladığı bir önder haline geldi. 1943'te Lefkoşe Belediye Meclisi üyeliğine seçildi ve böylece fiilen siyasi hayata atılmış oldu. Aynı yıl Kıbrıs Türk toplumunun ekonomik, politik, kültürel ve sosyal menfaatlerini savunmak için kurulan Kıbrıs Adası Türk Azınlığı Kurumu'na katıldı. Ancak 1944'te kurumun ileri gelenleriyle anlaşmazlığa düştüğü için istifa etti ve toplumun millî mücadelesini daha etkin bir şekilde sürdürmek amacıyla Kıbrıs Millî Türk Halk Partisi'ni kurdu.

Fazıl Küçük, 1945'te siyasi partilerin ve diğer Türk kurumlarının bir araya gelmesiyle oluşan Kıbrıs Türk Kurumları Birliği'ne kendi partisinin temsilcisi olarak katıldı. 1948'de Türk İşçiler Birliği'ni kurdu. Ertesi yıl Kıbrıs Adası Türk Azınlığı Kurumu ve Kıbrıs Millî Türk Halk Partisi birleşerek Kıbrıs Millî Türk Birliği adını aldı ve genel sekreterliğine Küçük getirildi. Bu partinin adı 1955'te Kıbrıs Türktür Partisi'ne çevrildi. Böylece Kıbrıs Türk toplumunun lideri konumuna gelen Küçük, daha sonra adadaki Türkler'in iktisadî kalkınmasında önemli bir rol oynayacak olan Evkaf İdaresi'nin kendilerine devredilmesi sağlamak amacıyla İngiliz sömürge yöneticileri üzerinde etki oluşturmaya çalıştı. Sonuçta İngiliz sömürge hükümeti Türk okullarını ve Evkaf İdaresi'ni Türk toplumuna devretmeye başladı. Bu arada şer'iyye mahkemeleri kaldırılarak yerine Türk aile mahkemeleri kuruldu ve müftülük makamı yeniden ihya edildi. Özellikle Küçük'ün 1956'da Evkaf Yüksek Konseyi başkanlığına getirilmesiyle çeşitli düzenlemeler yapıldı.

1959'da Londra ve Zürih antlaşmalarıyla sonuçlanan Türkiye, Yunanistan ve İngiltere arasındaki görüşmelerde Kıbrıs Türk toplumu lideri sıfatıyla Küçük de hazır bulundu; antlaşmalar gereği Kıbrıs Cumhuriyeti kurulunca da cumhurbaşkanı yardımcılığına seçildi (3 Aralık 1959). Fakat bir süre sonra Cumhurbaşkanı Makarios'un önerdiği cumhurbaşkanı yardımcısına tanınan veto hakkının kaldırılması, tek bir belediye sisteminin kurulması, malî bütçenin genel çoğunlukla kabul edilmesi, garanti ve ittifak antlaşmalarının feshedilmesi yönünde anayasa değişikliği gündeme geldi; arkasından da Türkler'e karşı yoğun şekilde Rum tedhişi